

Genderová kultura a kulturní teorie sociálního státu

**SPR, SPP, VPI 457 Genderové aspekty trhu práce
a související politiky
jaro 2011**

Lenka Formánková

Rolová očekávání vůči ženám a mužům

- Pojem kultura představuje systém konstruktů které orjentuují jednání lidí a dávají mu smysl; jsou to sdílené hodnoty, zásoby vědění a modely jednání (Archer 1995)
- Gender je *sociální konstrukt*
 - vlastnosti a chování připisované mužům a ženám, jsou sociálně a kulturně vytvářené nikoliv biologicky podmíněné.
 - pozice a role mužů a žen liší v různých společnostech, v různých historických obdobích či různých sociálních skupinách.
 - Gender má organizační (stratifikační) funkci
- Genderová role
 - Finita vs. Maskulinita
 - Androcentrismus
 - Gender je mocenský vztah (Kimmel 2000) – mocenské struktury společnosti ovlivněny pojetím genderových rolí
 - Hegemonní maskulinita (Connell) a preferovaná femininita jako NORMA

Genderová norma a její reprodukce

- Somatizace nadvlády vs. Somatizace dominance
 - Bourdieu (2000)
- Performativita genderu
 - Doing gender (Zimmerman West, 1987)
 - Undoing gender (Buttler, 2004)

Genderová dělba práce

- Genderová dělba práce
 - Dělbba placené a neplacené PRÁCE
 - Oddělení soukromé sféry domácnosti a veřejné sféry práce
 - Diskurzy mateřství a otcovství
 - Muž živitel a žena pečovatelka
 - Průmyslová revoluce (muži v práci, ženy v domácnosti)
- Teorie genderové dělby práce
 - Teorie časové dostupnosti a omezení
 - Teorie relativních zdrojů
 - Socializační/genderové přístupy
- Společenská a ekonomická hodnota placené a neplacené práce
 - Placená práce jako více hodnotná než neplacená – HDP
 - „Ženská práce“ - péče o domácnost a děti jako nekvalifikovaná práce
 - Neplacená práce – „neviditelná“ práce
 - Patriarchální kultura/ hegemonní maskulinita
 - Není strukturovaná, chybí nástroje měření efektivity

Genderová norma v české společnosti I

- Postoje k rolím mužů a žen v české společnosti (ISSP, 2002)
 - Rodina na prvním místě, potom práce (důležitá pro 85%M a 83%Ž)
 - Živitel spíše muž (60%Ž před 50%Ž po svatbě)
 - Oba stejně 40%Ž
 - 60% M a Ž si myslí, že by měla být za domácnost zodpovědná žena (méně ženy bezdětné)

Genderová norma v české společnosti II

■ Práce ženy v průběhu životního cyklu (v%)

Fáze cyklu	Celý úvazek		Částečný úvazek		V domácnosti	
Po sňatku před naroz. dítěte	86	87	10	9	4	4
Nejmladší dítě do školy	25	24	55	57	20	19

■ ISSP 2002

Genderová norma v české společnosti III

- Genderová dělba práce
 - Gender nejdůležitější determinanta dělby práce (Chaloupková, 2005)
 - 60% Ž vs. 10%M vykonává více než spravedlivý podíl práce
- 40% mužů a jen 4% Ž si uvědomují, že se do práce zapojují méně, než je spravedlivé

Genderová norma v české společnosti IV

- Postoj k politikám (1 – velmi pro, 2 – pro, 3 ani ani, 4 proti, 5 zcela proti, IPPAS)
 - Větší podpora „dovolených“ 1,69 než školek do 3 let 2,21
 - Péče o dítě
 - Rodiče 1.
 - Instituce 3.
 - Jiný člen rodiny 2.

Genderové kulturní teorie sociální politiky a sociálního státu

- Kulturní ideály péče (Kremer, 2007)
- Genderové kulturní modely sociálního státu (Pfau-Effinger, 2004)
- Hlavní teze:
 - Kulturní hodnoty a normy ovlivňují podobu institucí, ale instituce mají možnost normy měnit
- *Jak se podílí otcovská dovolená vs. Mateřská dovolená?*

Genderové kulturní modely sociálního státu

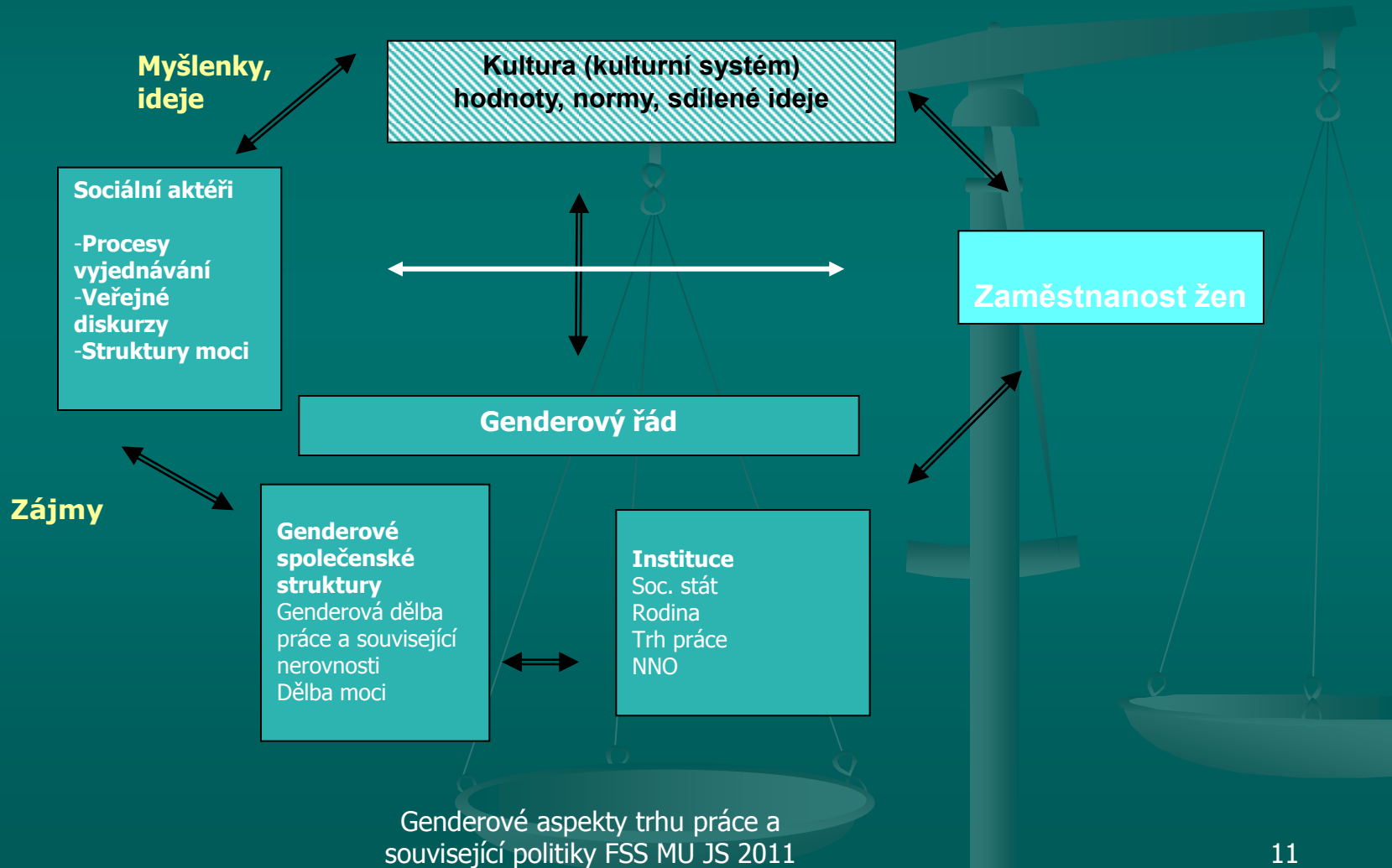
■ Základní pojmy:

- Genderové uspořádání (gender arrangements)
- Genderová kultura (gender culture)
 - Hodnoty, normy
- Genderový řád (gender order)
 - Struktury genderových vztahů a jejich odraz v institucích – zvláště dělba práce

Pro analýzu rodinných modelů:

Dělba práce, hodnoty spojené se spol. sférami, normy péče mezi generacemi, konstrukty závislosti, význam rodiny.

Genderová uspořádání (Pfau-Effinger)

Genderové kulturní modely sociálního státu II

- Genderové kulturní modely sociálního státu (Pfau-Effinger, 2004)
 - Family economy model – zemědělství
 - Housewife model – mužský chleboďárce
 - (Female) part-time model - mužský chleboďárce
 - Dual breadwinner/institutional care model
 - Dual breadwinner/ dual carer model

Ideály péče (Kremer, 2007)

- Ideály péče v kontextu NSR – Sociální studia (Formánková, 2010)
- Veřejné diskurzy, debaty, politické strany
- 5 ideálů péče:
 - Matka na plný úvazek
 - Střídavá péče rodičů
 - Mezigenerační
 - Náhradní matka
 - Profesionální péče

Genderové ideály péče

Genderovaný definicí Gender zpochybňující Genderovaný praxí

Neformální
Formální

full-time mother
surrogate mother

parental sharing
professional care

intergenerational